

Nr 133

Av herr Nilsson i Göingegården m. fl., om inrättande av två nya tjänster vid den virologiska avdelningen av hygienisk-bakteriologiska institutionen vid Uppsala universitet.

För att kunna genomföra årets poliovaccineringar tvingas vi importera vaccin för mer än sex miljoner kronor, medan exempelvis Danmark kunnat genomföra en långt större vaccinering med inhemskt vaccin till en lägre kostnad. Vår underlägsenhet i detta fall har berott på bristande resurser i fråga om personal och utrustning. Det omedelbara behovet har avhjälpits genom att nya tjänster inrättats vid statens bakteriologiska laboratorium. Emellertid har frågan om våra möjligheter till virusforskning och till utbildning av virologer härigenom aktualiserats.

Vid våra universitet och högskolor har hittills endast funnits en möjlighet till virologiskt arbete, nämligen vid karolinska institutets institution för virusforskning; denna institution har dock haft mycket begränsade resurser. En nybyggnad för densamma är nu i gång, och därjämte kommer i Göteborg och Malmö viruslaboratorier att bli klara under de närmaste åren. En ny virusavdelning har tagits i bruk i Uppsala år 1956. Härigenom kommer lokalbehovet för det virologiska arbetet vid våra högskolor att tillgodoses. Det är av utomordentlig vikt, att vi på detta sätt förbereder oss för att få möjlighet att följa med i den snabba utveckling, som äger rum inom detta område.

Man sysslar inom virologien med våra vanligaste och flera av våra svåraste, invalidiserande sjukdomar, såsom polio, epidemisk gulsot, influensa, »förkylning», olika sorters smittsam hjärninflammation, alla de vanliga barnsjukdomarna, påssjuka, mässling, vattkoppor m. fl. Dessa sjukdomar tillhör dem, som kostar samhället mest i fråga om förlorade arbetstimmar och invaliditetsersättningar. Även husdjurens virussjukdomar har utomordentligt stor praktisk betydelse. Man beräknar det svenska jordbrukets årliga förluster genom desamma till 85 miljoner kronor, mul- och klöv-sjuksepizootierna oräknade.

Forskningen har under de senaste åren fört virologien framåt på ett rekordartat sätt. Man har nu möjlighet att i laboratoriet diagnostisera de flesta virussjukdomarna, vilket är till stor hjälp för det kliniska arbetet och epidemibekämpandet. En rad nya vacciner har framställts och flera är på väg. Förutom poliovaccin kan nämnas påssjukevaccin, som visats kunna förhindra de allvarliga komplikationer, som ofta uppstår när vuxna in-

sjuknar, influensavaccin, nya och bättre smittkoppsvacciner. Förkylningsvaccin från nya typer av virus har börjat prövas med god effekt i Amerika, där också försök med gulsotsvaccin igångsatts.

Vår enda möjlighet att följa med i denna utveckling och snabbt tillgodogöra oss landvinningarna är en virologisk forskning på bred basis med goda möjligheter till utbildning av virologer och virologiskt skolad teknisk personal.

Det synes därför väsentligt att icke endast lösa lokal- utan också personalproblemen utan dröjsmål. Frågan är f. n. särskilt aktuell för den i gång varande virusavdelningen vid Uppsala universitet.

För budgetåret 1954/55 anvisade riksdagen ett investeringsanslag å 230 000 kronor för vissa ombyggnader av hygienisk-bakteriologiska och patologiska institutionerna därstädes. Vidare har å tilläggsstat för 1955/56 anvisats ytterligare 60 000 kronor för samma ändamål.

Härigenom har vid hygienisk-bakteriologiska institutionen färdigställts en virologisk avdelning, omfattande ca 500 m² och bestående av 9 laboratorier, 3 skrivrum, 1 diskrum, 1 förrådsrum, 1 djurrum för apor och 1 djurrum för små försöksdjur.

Några tjänster utöver en i årets statsverksproposition upptagen ekonomibiträdestjänst i Ce 5 för städning av lokalerna har emellertid ännu inte föreslagits i riksdagen.

Avdelningens föreståndare är en från statens bakteriologiska laboratorium tjänstledig e. o. laborator, som innehar en e. o. docenttjänst vid universitet. Han tjänstgör alltså här på en lägre tjänst än den han redan förut innehar. Avdelningen sysselsätter sammanlagt 20 personer, varav sex forskare. De huvudsakliga uppgifterna gäller poliovaccin och mul- och klövsjukevaccin.

Poliovaccinforskningen i Uppsala följer samma linjer, som f. n. är aktuella i Förenta staterna, och är inriktad på att få fram ett bättre och mera långverkande vaccin än det nuvarande med hjälp av levande försvagade virusstammar. Denna uppgift bearbetas icke annorstädes i landet.

Arbetet med ett mul- och klövsjukevaccin sker i intimt samarbete med statens veterinärmedicinska anstalt. Lokaler för arbete med denna höginfektiosa smittoalstrare står inom landet f. n. icke till buds annorstädes än vid virusavdelningen i Uppsala. Det är synnerligen angeläget, att en inhemsk produktion av detta vaccin kommer till stånd, och den vaccinfremställning, som av en pågående utredning beräknas kunna igångsättas vid statens veterinärmedicinska anstalt, när denna erhållit härför erforderliga lokaler, är baserad på resultaten av den forskning, som nu bedrivs i Uppsala.

Vårt behov av mul- och klövsjukevaccin täckes för närvarande endast ofullständigt genom import från Danmark, som upprätthåller en viss be-

redskap i detta avseende för svensk räkning. Denna import medför en årlig utgift för svenska staten av 240 000 kronor. Vaccinet framställs i Danmark genom infektion av nötboskap vid en särskild mul- och klövsjukeanstalt. Denna, som ligger helt isolerad, har en driftbudget på ca 5 miljoner danska kronor. Sverige har ansett det för dyrbart med en liknande anstalt. Den forskning, som bedrivits i Uppsala, har visat att lika stora mängder virus som erhålles från de infekterade djuren kan fås i vävnadskultur från kalv-njurar. Härigenom har första förutsättningen skapats för framställning av ett vaccin i en produktionsenhet, som ej behöver vara fristående och av samma stora format som de nuvarande utan kan inlemmas i en byggnad, där också andra virologiska problem bearbetas. Härigenom beräknas flera miljoner kronor komma att inbesparas i anläggningskostnader och omkring en miljon årligen i driftkostnader.

Förutom dessa forskningsuppgifter pågår för närvarande arbete med tumörvirus och undersökningar rörande ett nyligen upptäckt virus, som framkallar strypsjuka (krupp) hos barn. En undersökning på militär personal rörande förekomsten av nyupptäckta förkylningsvirus har igångsatts i avsikt att i likhet med amerikanska forskare framställa ett vaccin. Härtill kommer att avdelningen söker tillgodose ett uttalat kliniskt behov av virologisk diagnostik.

Hela denna omfattande verksamhet har hittills drivits med forskningsanslag bundna till föreståndaren personligen.

I sina anslagsäskanden för år 1957/58 har större akademiska konsistoriet för virusavdelningen upptagit följande tjänster: 1 laborator i Ce 34, 1 preparator i Ce 14, 1 laboratoriebiträde i Ce 13 och 1 diskbiträde i Ce 5 samt ett årligt materialanslag om 15 000 kronor. Kanslern för rikets universitet är i princip enig med konsistoriet om nödvändigheten av denna utbyggnad men har ansett, att härmed kunde anstå till budgetåret 1958/59. Ärendet har därför ej underställts Kungl. Maj:ts prövning.

Emellertid har, sedan detta ärende behandlats av universitetskanslern, en ny omständighet tillkommit, nämligen en möjlighet för virusavdelningens nuvarande föreståndare att söka annan tjänst, nämligen som överläkare vid ett kommunalt viruslaboratorium. Emedan avdelningen nu är organiserad som en självständig institution och som nämnts drives med forskningsanslag, bundna till föreståndaren personligen, skulle dennes avflyttning innebära, att hela den virologiska verksamheten måste läggas ned och samarbetet med statens veterinärmedicinska anstalt på mul- och klövsjukeområdet avbrytas. Även om det skulle bli möjligt att trots den nuvarande stora bristen på virologer erhålla en ny, kompetent föreståndare, kommer denne icke att vara insatt i de vaccinfrågor, som laboratoriet nu bearbetar, och arbetet på såväl levande poliovaccin som mul- och klövsjukevaccin skulle icke kunna återupptagas på flera år. Man riskerar därför dels att

igångsättningen av en inhemsk produktion av dessa vacciner fördröjs avsevärt, dels att en på dessa utomordentligt viktiga frågor specialiserad forskning övergår till annan verksamhet.

Utöver de av större akademiska konsistoriet upptagna tjänsterna skulle för ett fullt rationellt arbete vid virologiska avdelningen vid Uppsala universitet erfordras ytterligare assistent- och amanuens tjänster jämte ett årligt materialanslag på 15 000 kronor.

För närvarande anser vi oss dock böra begränsa vår framställning för budgetåret 1957/58 till en hemställan,

att riksdagen för att säkerställa forskningen vid den virologiska avdelningen av hygienisk-bakteriologiska institutonen vid Uppsala universitet måtte besluta

dels att inrätta en tjänst som laborator i Ce 34 och en tjänst som laboratoriebiträde i Ce 13,

dels att för denna verksamhet anvisa ett materialanslag på 15 000 kronor.

Stockholm den 24 januari 1957

Gust. Nilsson
i Göingegården

Henrik Munktell

John Lundberg

Sven Antby

Per Svensson
i Stenkyrka

Karin Wetterström

Helge Lindström